

YTP

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

Hankintalain muutos: Mahdollisuus jätehuoltoalalle

Asiantuntija Riikka Kinnunen

Mikä on YTP?

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

YTP:n arvot

Yhteistyökykyinen

- Rakennamme kiertotaloutta yhteistyössä jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Vastuullinen

- Korostamme vastuullisuutta ja kestäväää kehitystä

Suunnannäyttävä

- Edistämme innovatiivisia ja tehokkaita ratkaisuja

Toiminta-ajatus, Visio, Tavoitteet

Olemme vastuullisten
ympäristöteollisuus ja -
palveluyritysten
edunvalvontajärjestö.

- **YTP on tunnetuin ja arvostetuin ympäristöhuollon vaikuttaja.**
  - YTP edustaa määrällisesti ja toiminnallisesti johtavaa osaa alan yrityksistä.
  - YTP saavuttaa edunvalvonnallisia tuloksia uskottavalla sanomalla ja vaikuttavalla viestinnällä.

Edistämme
yritysmuotoista ja
markkinataloutta
perustuvaa
toimintaympäristöä.

- **Jäsenyritykset menestyvät kansallisesti ja kansainvälisesti.**
  - YTP ajaa tervettä kilpailua ja ennustettavaa sääntelyä niin kansallisella kuin EU:n tasolla.
  - YTP edistää alan vetovoimaisuutta, mikä houkuttelee uutta osaamista ja työvoimaa.

Tavoitteemme on
kiertotalous, jossa
suomalaiset yritykset
menestyvät ja voivat
kasvaa edelläkävijöiksi.

- **Suomessa on vastattu resurssien vähenemiseen innovoimalla ja investoimalla kiertotalouden markkinaehtoihin ratkaisuihin.**
  - YTP edistää palvelu- ja teknologiainnovaatioiden syntymistä.
  - YTP lisää tietoisuutta kiertotalouden merkityksestä Suomen taloudelle ja ympäristölle.

YTP:n edustamat toimialat

Jätteiden ja sivuvirtojen käsittely ja hyödyntäminen

Jätteiden ja sivuvirtojen hyödyntämiseksi jäsenyrityksillämme on laitosmaista toimintaa, jolla varmistetaan materiaalien tehokas käyttö.

Purkupalvelut ja pilaantuneiden maiden käsittely

Purkupalveluihin kuuluvat rakennusten purkamista ja saneerausta sekä asbestipurkutöitä tekevät yritykset.

Ympäristöhuollon palvelut ja logistiikka

Toimialan yritykset vastaavat satojen tuhansien yritysten ja kotitalouksien jäte- ja viemärihuollosta.

Ympäristöhuollon teknologia

Toimialan yritykset kehittävät, suunnittelevat, valmistavat, maahantuovat tai myyvät ja vuokraavat keräysvälineitä, putkisiirtojärjestelmiä sekä lajittelulaitteistoja ja -linjoja.

Ympäristöalan konsultointi

Ympäristöalan konsultointiyritykset tarjoavat asiantuntijapalveluita tilaajan tarpeiden mukaan.

*”Suomesta bio- ja
kiertotalouden sekä
cleantechin edelläkävijä”*

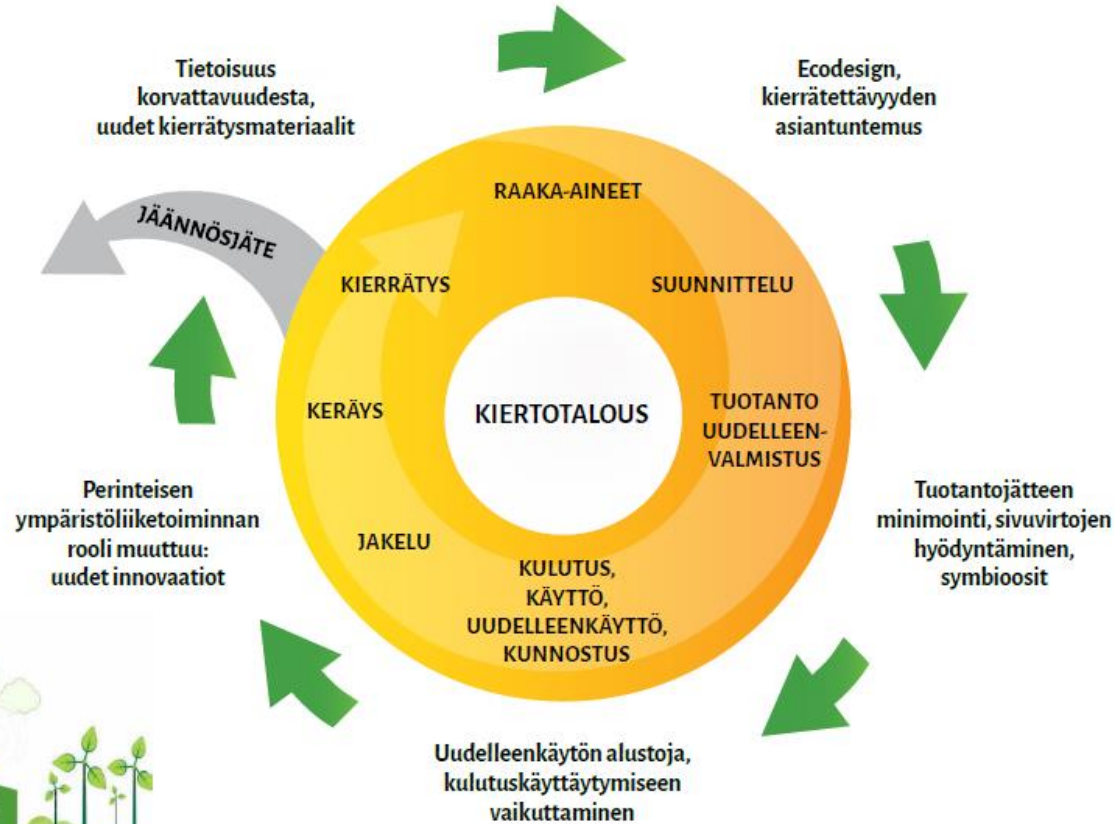
Lainaus pääministeri Sipilän hallitusohjelmasta

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

Ympäristötoimialalla on merkittävä rooli kiertotalouden eri vaiheissa

Kiertotalous tähtää lähes jätteettömään yhteiskuntajärjestelmään, jossa materiaalit pysyvät kierrossa ja uusiutumattomia luonnonvaroja korvataan uusiutuvilla.

Suomi tarvitsee uutta taloudellista kasvua

Niukkojen resurssien tehokkaasta hyödyntämisestä tulee jatkossa entistä olennaisempi osa teollisuus- ja kilpailupolitiikkaa

- Sivuvirroissa ja jätteissä on merkittävä raaka-ainepotentiaali, jolla voidaan vähentää suomalaisten yritysten riippuvuutta neitseellisistä luonnonvaroista ja niiden hintakehityksestä
- Kiertotalous tulee nähdä mahdollisuutena luoda kokonaan uutta liiketoimintaa samalla, kun varmistetaan teollisuudelle parempi raaka-aineiden saatavuus ja maltilliset valmistuskustannukset
- Kiertotalouden edelläkävijänä Suomi saa etulyöntiaseman cleantechin vientimarkkinoilla
- Kiertotalous edistää työllisyyttä ja talouskasvua, investointeja sekä ympäristön tilaa

*Ympäristöliiketoiminta on tulevaisuuden kasvuala,
jonka työllistämismahdollisuudet ovat suuret*

Kierrätysyhteiskunnasta kiertotalouteen

Terminologia kertoo perustavaa laatua olevasta muutoksesta

- Yhteiskuntavetoisesta ajattelusta talousvetoiseen ajatteluun ja keinoihin
- Muutoksen keskeiset draiverit ovat kulutuskäyttäytymisen muutos sekä neitseellisten raaka-aineiden saannin vaikeutuminen
- Tarvitsee tuekseen regulaatiota ja tehokkaita ohjauskeinoja

Muutos edellyttää vahvaa sitoutumista kiertotalouden edistämiseen markkinaehtoiselta pohjalta niin tavoite- kuin toimenpidetasolla

*Kiertotalous edellyttää
markkinalähtöisiä ratkaisuja
koko arvoketjussa*

Edelläkävijyys vaatii rohkeita muutoksia

Ympäristöliiketoiminnassa on merkittävät mahdollisuudet suomalaisille yrityksille

- Jätteet tulee nähdä syntylähteestä riippumatta materiaaliksi, johon liittyy paljon uusia taloudellisen kasvun ja työllistämisen mahdollisuuksia

Jätealasta on kehitettävä normaalia, avointa liiketoimintaa

- Toimialalle tarvitaan toimivat markkinat hankintalakia uudistamalla, yksinoikeuksia karsimalla sekä kansalaisten valinnanvapautta lisäämällä
- Alan yritykset tukevat hallituksen aloitteita, koska kasvavat markkinat tarvitsevat vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön

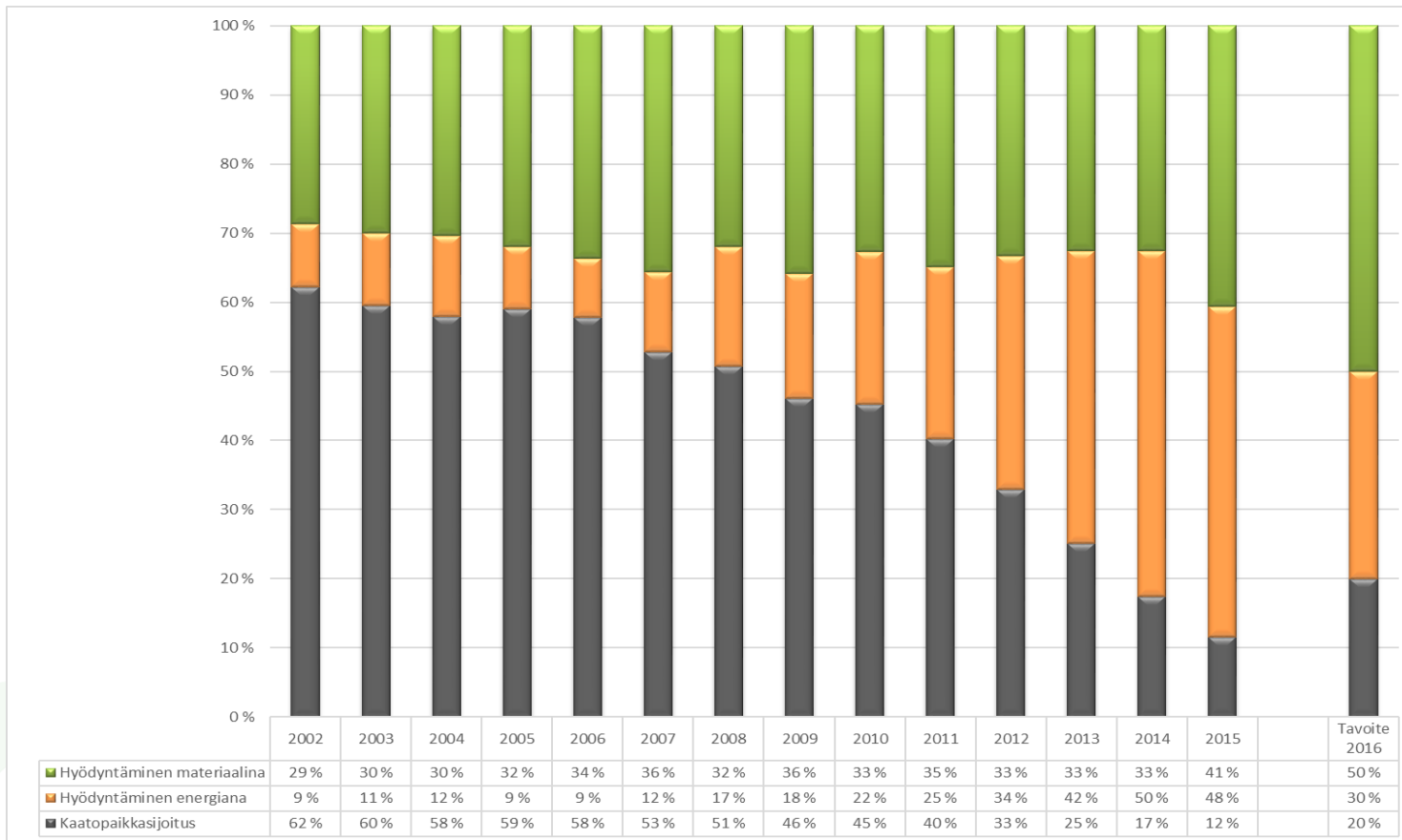
Suunnanmuutos on välttämätön

Ohjauskeinot eivät ole toimineet

- Etusijajärjestys ei ohjaa riittävän tehokkaasti päätöksentekoa
- Orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto johti polttolaitosverkoston rakentamiseen, jota ei olisi syntynyt ilman laajoja kunnallisia yksinoikeuksia
- Kaatopaikkojen jätevero siirrettiin suoraan hintoihin, eikä kuluttajilla ollut valinnanvapauksia

Miten kierrätystavoite saavutetaan?

Yhdyskuntajätteen hyödyntäminen 2002 - 2015 ja tavoite 2016, Lähde: Tilastokeskus

Hankintalaki ja kilpailuneutraliteetti

Näkemyserot julkisen ja yksityisen välillä

Sekä julkisella sektorilla että yksityisellä sektorilla on yhteinen tavoite: Edistää kiertotaloutta ja jätteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätystä.

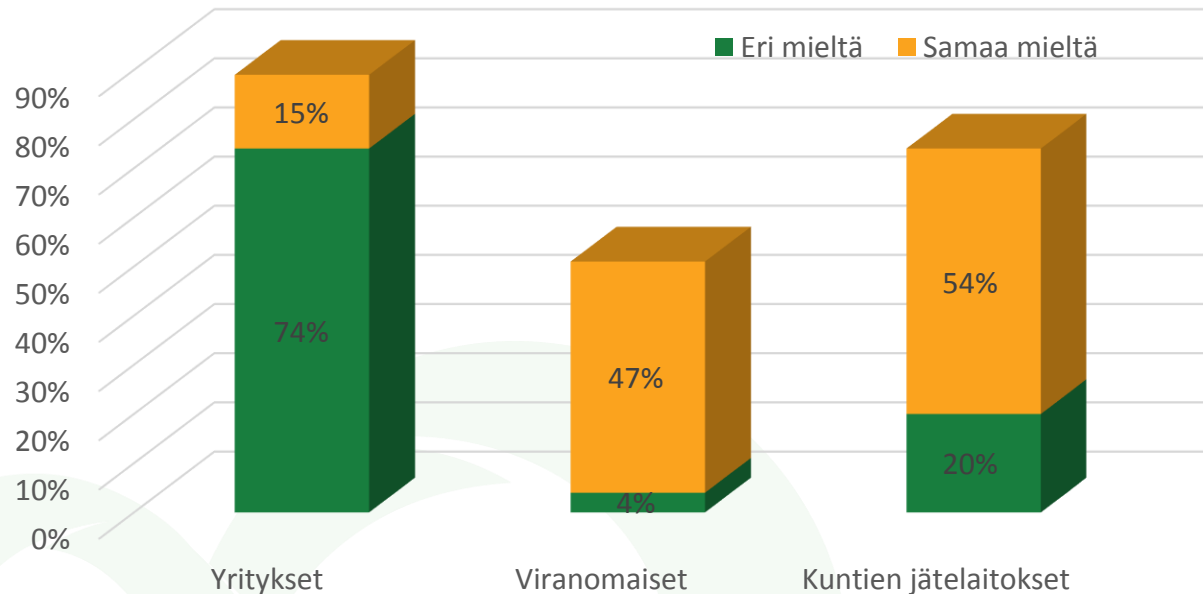
Keinot tavoitteisiin pääsemiseksi ovat toisistaan eriävät kunnilla ja yrityksillä.

Jätelain tavoite: ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestävästä käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista

Jo jätelain arvioinnissa selkeät näkemyserot

Jätelain arviointi (2014): Viiteryhmien näkemyksiä jätelain vaikutuksista elinkeinotoimintaan:

Väittämä: Tulee lisäämään yksityisten jäteyritysten liiketoimintamahdollisuuksia

”Suurin vaikutus lailla on ollut alan investointihalukkuuteen sekä epävarmuuteen”

Hankintalakiuudistus

- tehostaa julkisten varojen käyttöä
- yksinkertaistaa hankintamenettelyjä
- selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä
- parantaa pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa
- parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä
- turvaa kaikille tarjoajille tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun julkisissa hankinnoissa

Mahdollisuuksia jätehuollossa

- Hankintasopimuksen jakaminen osiin esimerkiksi maantieteellisesti tai tuotekohtaisesti
- Vähimmäisliikevaihdoksi riittää kaksi kertaa hankintasopimuksen arvo
- Kokonaistaloudellisuus voidaan määritellä hintalaatusuhteella: ympäristöominaisuutena voi olla esimerkiksi ajoneuvon vähäpäästöisyys
- Innovaatiokumppanuus

Sidosyksikkö – viime aikojen mantra

- Esimerkiksi kuntaomisteinen jäteyhtiö (hankintayksikön yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa omistama itsenäinen toimija)
- Kunnilla eli omistajilla on ratkaisevaa päätösvaltaa yhtiön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin
- Yhtiön pääasiallisen toiminnan tulee kohdistua omistajiin: jäteyhtiöiden tapauksessa pääasiallinen toiminta on kunnan vastuulla olevasta jätehuollosta huolehtimisesta (lakisääteiset velvollisuudet)

Valiokuntakeskusteluista

- Hankintalain sidosyksikkösäätely ei estä kuntia järjestämästä lakisääteisiin velvollisuuksiinsa kuuluvia jätehuollon palveluja ja TSV-palvelua määräysvallassaan olevien kunnallisten jätelaitosten toimesta
- Sektorikohtaisissa laeissa säädettävät poikkeukset eivät saa luoda ristiriitaa hankintadirektiivin määräysten kanssa
- Tarve porrastaa sidosyksikköihin sovellettavaa ulosmyynnin enimmäismäärää erityisesti jätetoimialan suhteen
- Lainsäädännössä tulee kuitenkin arvioida erityisesti jätetoimialan ja sote-palveluiden toimintaedellytyksiä

Kunnan pitää saada kilpailla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa?

- Missä määrin kuntien kuuluu kilpailla markkinoilla, joilla on yksityistäkin tarjontaa?
- Tähän saatiin vastaus hankintalaissa: ei enempää kuin 500 000 € tai 5 %.
- Miksi jätehuolto olisi tästä poikkeus, kun tiedetään, että sidosyksikön ulosmyynnin salliminen syö aina pk-yritysten markkinaosuuksia?

Tällöinkin omistajalle myynti on siis toki sallittua, mutta vain jos kuntayhtiö voittaa ensin julkisten hankintasääntöjen mukaisen kilpailutuksen. Muu olisi tehotonta kunnan varojenkäytön näkökulmasta, ja loisi monopolin.

Mikä raja asetetaan ja millä aikajänteellä?

2017:
Hankinta
laki JH
siirtymä-
aika

Hankinta
laki JH
(2019)

20 % - 15 % - 10 % - 5 % - 0 %

Julkisen
sektorin
tavoite

2018:
Hankintalaki
JH siirtymä-
aika

Yksityisen
sektorin
tavoite

*Sidosyksiköillä on parempi
kilpailuasema kuin täysin
liiketaloudellisin perustein toimivilla
yrityksillä, koska sidosyksiköt saavat
valtaosan liikevaihdostaan ilman
kilpailutusta omistajiensa tilauksista
ja toimeksiannoista.*

Jätemaksut vaarassa nousta - julkisen jätehuollon toimintaa rajoitetaan Tilaajille

Riita roskista: Kunnissa pelätään, että jätelaki uudistuu yritysten ehdoilla

Lakimuutos uhkaa nostaa kotien jätemaksuja merkittävästi

KAKSOIS-
ROOLIN
RAJAUS

Lakimuutos uhkaa jätehuoltoa – Oulussa lajiteluareena Lare jäisi vajaakäytölle

Hankintalaki ja ympäristötoimiala

Hankintalailla rajataan kuntien omistamien yhtiöiden mahdollisuutta toimia markkinoilla kaksoisroolissa

Kuntayhtiöt hoitavat lakisääteistä velvoitettaan, ja samanaikaisesti tarjoavat palveluita vapailla yritysmarkkinoilla

- Jätelaitokset ovat laajentaneet toimintakenttää perinteisen jätehuoltopalvelun, kaatopaikkasijoittamisen, tarpeen vähentyessä
- Ristiinsubvention ja muiden kilpailua vääristävien tekijöiden riski on todellinen

Kaksoisrooli on johtanut useilla alueilla kilpailuneutraliteetin vääristymiseen

- Kilpailuviraston yhdyskuntajätehuoltoa koskevassa selvityksessä suositellaan jätealalle lisää markkinaehtoisia ratkaisuja ja kunnan roolin selkiyttämistä ([KKV:n Selvityksiä 2/2016: Yhdyskuntajätehuollon selvitys](#))

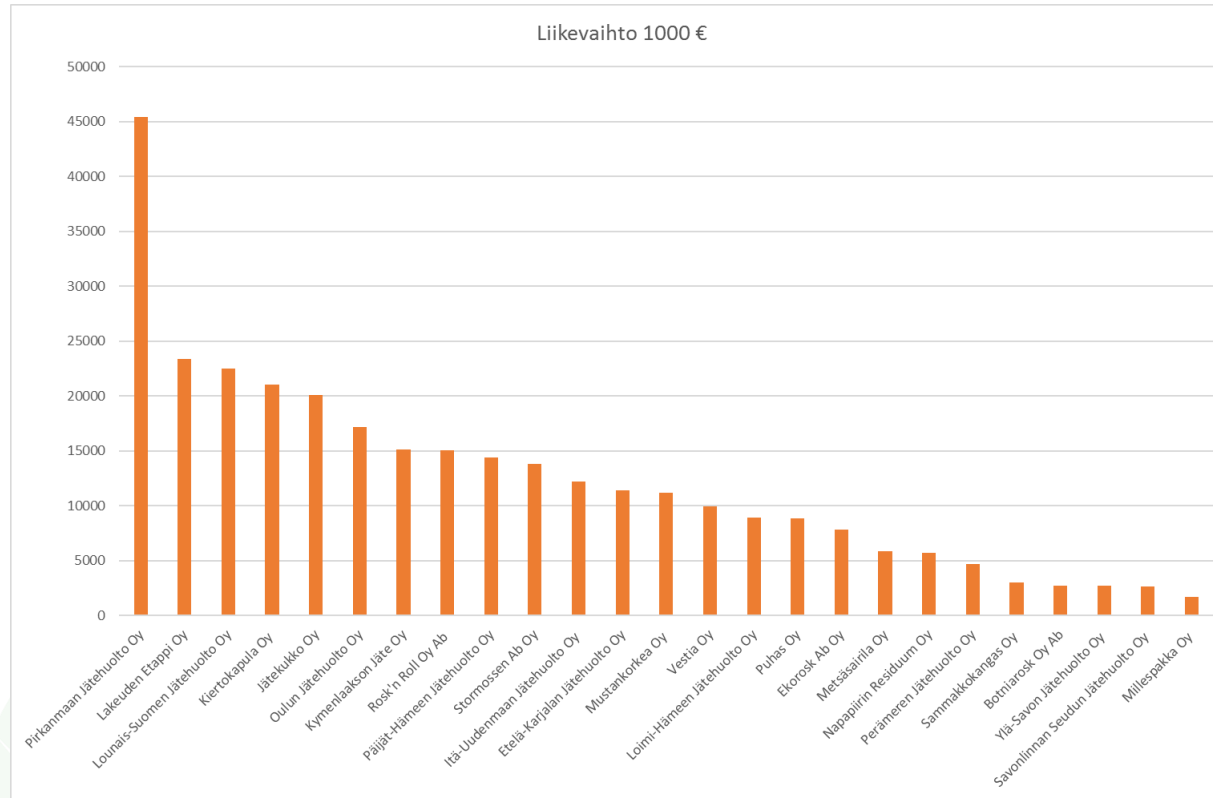
Jätehuoltosektorin näkökulmasta sidosyksikölle ei ole tarpeen sallia edes tilapäistä ja vähäistä myyntiä muille kuin omistajilleen, koska jätelaki sisältää erityissäännöksen kunnan toissijaisesta jätehuoltovelvollisuudesta (Jätelaki 646/2011, 33§):

YTP korostaa

Hankintalaki varmistaa kilpailuneutraalisuutta ja luo nykyistä paremmat edellytykset monipuoliselle yritystoiminnalle ja sen kasvulle myös jätehuoltosektorilla

- kun raja pidetään 5 %:ssa
- Kun kilpailu- ja kuluttajaviranomaiselle annetaan riittävät resurssit valvoa lain noudattamista

Kuntayhtiöiden liikevaihdosta viisikin prosenttia vaikuttaa markkinoiden toimivuuteen

Omistajaohjauksen merkitys

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

Kilpailuasetelma julkisen ja yksityisen sektorin välillä

- Julkisen toiminnan kautta saadun tiedon hyödyntäminen
- Julkisen toiminnan kautta saadun infrastruktuurin hyödyntäminen
- Kunnan etu voi olla eri kuin kuntayhtiön etu

Omistajaohjaus jätehuollossa

- Jätehuollon omistajapolitiikkaan vaikuttaa erityisesti jätehuollon lainsäädännössä suoraan kunnille määrätty vastuu jätehuollon järjestämisestä
- Tärkeää onkin kiinnittää huomiota siihen, miten jätelaitosten ja -yhtiöiden omistajana olevat kunnat voivat ohjata jätehuollon ratkaisuja ja vaikuttaa jätehuollon järjestämiseen ja kehittämiseen
- Yhtiöjärjestys, osakassopimus ja yhteistyösopimus ovat keskeisiä omistajaohjauksen välineitä
- Kunnan kokonaisintressin huomioiminen

Omistajaohjaus kuntayhtiössä

- Mikä on kuntayhtiön tarkoitus?
- Miten tarkoituksen toteutumisesta huolehditaan mahdollisimman hyvin?
- Seurataanko yhtiön toimintaa omistajan ottein?
- Hallituksen jäsenen riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus; erityisesti, kun toimitaan kilpailullisilla markkinoilla?

Yhteenveto

- Nykypäivänä yksinoikeudet eivät ole enää perusteltavissa
- Kilpailun lisääntyminen on edellytys kiertotalouden synnyttämiseksi
- Paikallisilla ja alueellisilla ratkaisuilla tullaan määrittämään se, millä vauhdilla Suomi saavuttaa kiertotalouden mukanaan tuomat hyödyt tai saavutetaanko niitä lainkaan

Kestävää kasvua kiertotaloudesta

